

Čitanje i pisanje
razumevanje i učenje

Čitanje

- ▶ Čitanje je jedna od najvažnijih veština koje se podučavaju u školi
- ▶ Razumevanje teksta nije lako – kombinacija veština
- ▶ Transfer učenja je bitan prilikom čitanja i razumevanja
- ▶ Lakše razumevanje nepoznatih informacija sa
 - dodavanjem naslova
 - dodavanjem uvodnih organizatora,
 - ponavljanjem,
 - samoproverom i sl.
- ▶ Nivo razumevanja raste sa korišćenjem različitih strategija

Kako pomoći učenicima da razumeju

- ▶ Podvlačenje i pisanje beleški mnogo pomaže
 - Ali samo ako učenici znaju da izdvoje bitno od nebitnog
- ▶ Korišćenje dobro poznate strukture teksta olakšava razumevanje
- ▶ Umetanje pitanja u gradivo poboljšava proces obrade teksta
- ▶ Matemagenika (Rotkopf, 1970) – sve aktivnosti koje pospešuju proces učenja (pitanja u tekstu, pažljivo pregledanje teksta, slušanje nastavnika, mentalno ponavljanje...)
- ▶ Važni su i tip gradiva, interesovanje učenika kao i lokacija, broj i gustina pitanja
- ▶ Čitanje i razumevanje su nerazdvojni – učenje čitanja je često samo učenje dekodiranja, razumevanje izostaje
 - Uticaj povoljnosti socijalne sredine
 - Dobri čitači se stimulišu da razmisle o primeni i razumevanju a loši manje vežbaju čitanje naglas – vežbaju izgovor i dekodiranje (ne uče iz pročitano!)

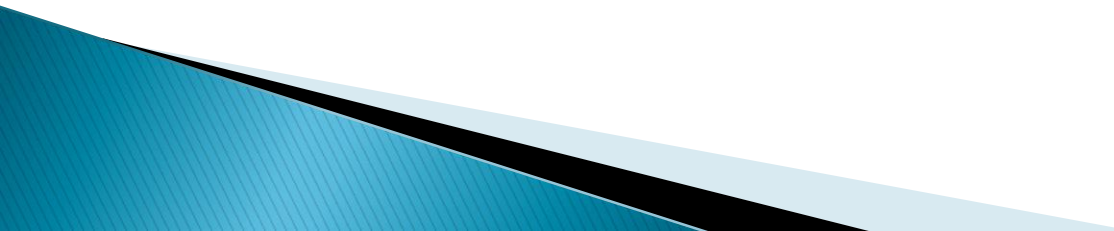
Veštine razumevanje

- ▶ Dve veštine razumevanja teksta (Kolins i Smit, 1982):
 - Praćenje – razumem li tekst?
 - Neuspeh u razumevanju **reči** – nepoznata reč, besmislena u tom kontekstu
 - Neuspeh u razumevanju **rečenica** – dvosmislena, neodređeni sadržaj, suprodstavljen predznanju
 - Neuspeh u razumevanju **odnosa rečenica** – pogađanje, koji je smisao cele građe i zašto se likovi ponašaju na određen način
 - Neuspeh u razumevanju **teksta** kao celine
 - Ako dođe do neuspeha – nastaviti sa čitanjem (nebitan deo teksta), sačekati (pasivno), postavljanje pretpostavki, ponovno čitanje tog dela (trošak), ponovno čitanje prethodnog dela, traženje pomoći
 - Postavljanje hipoteza i predviđanje toka teksta – šta se ovde zapravo događa?
 - Određeni tip teksta razvija određena očekivanja
 - Transfer znanja

Strategije razumevanja

- ▶ Nastavnik može podučiti učenike da čitaju sa razumevanjem
- ▶ Tri faze podučavanja:
 1. Nastavnik treba da demonstrira proces razumevanja komentarima tokom glasnog čitanja
 2. Podsticanje da učenik to sam radi naglas
 3. Učenici vežbaju u sebi
- ▶ Potrebno je učenicima objasniti svrhu čitanja
- ▶ Aktivirati bitne informacije
- ▶ Usmeriti pažnju učenicima i proveravati doslednost sadržaja
- ▶ Samoprovera i ponavljanje
- ▶ Istraživanje na učenicima (12, 13 godina), loš nivo razumevanja teksta – zajedničko čitanje sa istraživačem ili nastavnikom
 - Veliko poboljšanje razumevanja
 - Problem generalizacije nalaza – puno vremena traje obuka, specifičan uzorak i zadatak

Pisanje

- ▶ Većina dece se relativno uspešno izražava usmeno
 - ▶ Iako se pisana komunikacija vodi sličnim principima, ona je teža za učenike
 - ▶ Zašto je to tako? Šta nedostaje u pisanoj komunikaciji?
 - ▶ Većina učenika ne zna kako da prenese sve bitne informacije
 - ▶ Mnogi ljudi nikad ne steknu sposobnost jasnog pismenog izražavanja
 - ▶ Pisano sporazumevanje je istovremeno i najvrednije i najteže za savladavanje
-

Pisanje beleški

- ▶ Beleške su prikladan zapis potrebnih podataka
- ▶ Aktivnost pisanja beleški pomaže u usmeravanju na gradivo koje treba da se uči – PAŽNJA!
- ▶ Zapisivanje svojim rečima olakšava kasnije ponavljanje
- ▶ Mentalna obrada je veća, dublje se skladište informacije
- ▶ Eksperiment sa pisanjem beleški – slušanje i pisanje, beleške nakon toga oduzete, nakon nedelju dana test prisećanja
 - U beleškama je bilo oko 50% važnih elemenata
 - Ako je informacija bila u beleškama, verovatnoća da će se toga setiti je bila 1 na prema 3
 - Ako nije bila u beleškama – verovatnoća 1 na prema 12
- ▶ Pisanje beležaka može ometati praćenje drugih delova
- ▶ Procena važnosti je bitan faktor koji određuje šta će se naći u beleškama

Pisanje beleški

- ▶ Istraživanje sa učenicima koji su slušali odlomak iz romana
 - Ponovno slušanje nakon prisećanja – 4 puta
 - Poboljšanje veoma malo
 - Slične informacije su se ponavljale iz nedelje u nedelju, nije došlo do ispravljanja grešaka
 - Ako je učenik pogrešno zapamtio, teško je ispravljao tu grešku
 - Nije dovoljno ispraviti učenika i dati tačan odgovor, mora se dozvoliti da sam dođe do njega
- ▶ Delotvornost pisanja beleški za učenje zavisi od vrednosti tih istih beležaka
- ▶ Stoga dosta nastavnika koristi unapred pripremljene beleške
- ▶ Time se uskraćuje samostalnost učenika
- ▶ Istraživanje gde su učenici učili dosadan tekst o kineskim dinastijama – sami hvataju beleške ili dobiju organizovan tekst
 - Nije svima pomogao gotov tekst – od čega to zavisi?

Pisanje beleški

- ▶ Pisanje beleški treba naučiti vežbom
- ▶ Većina učenika ne dobije jasne instrukcije kako da to radi
- ▶ Učenje u dijalogu, podvlačenje teksta, zapisivanje najvažnijih reči
- ▶ Učenici koji su zapisivali samo važne reči ili ceo tekst – ista uspešnost
- ▶ Pisanje sažetaka
 - izbaciti nevažne i suvišne informacije,
 - ne nabrajati članove skupa već koristiti nadpojam (npr. ptice umesto kokoške, patke i sl.),
 - koristiti iz teksta glavne rečenice, ako nema rečenica o temi sami sastavite
- ▶ Jasna pravila pomažu mlađim učenicima

Teškoće prilikom pisanja

- ▶ Neprikladna količina teksta
 - Mlađi učenici ne mogu proizvesti puno teksta
 - Nastavnici treba da podstiču produkciju
 - Korišćenje sporog diktata – da dete usmeno produkuje šta bi zapisalo
- ▶ Učenici ne znaju o čemu da pišu
 - Započeti sa rečenicom koja uvodi u priču
- ▶ Fali planiranje
 - Šta će sledeće reći
 - Davanje završne rečenice da bi se deca naterala da isplaniraju šta će napisati

Hvala na pažnji!

